

Όταν έφυγαν τα αγάλματα

Μελίνα Σουσούνη Α'2

2015-2016

Το βιβλίο αναφέρεται στην ιστορία ενός κοριτσιού που ήταν λίγο διαφορετικό από τα άλλα παιδιά καθώς, όπως το ονόμαζε και η ίδια, είχε ένα καταραμένο χέρι, εννοώντας πως ένα από τα δύο χέρια της, δεν ήταν ολόκληρο. Στο μυθιστόρημα, η πρωταγωνίστρια, η Αγγελίνα, είχε έναν ξεχωριστό φίλο, τον Τίκο. Η Αγγελίνα ήταν ένα παιδί το οποίο είχε μεγαλώσει κοντά στα αγάλματα, καθώς οι γονείς της εργάζονταν στο αρχαιολογικό μουσείο, με αποτέλεσμα να κάνει τα πρώτα της βήματα, τα πρώτα τις όνειρα μέσα στο μουσείο με συντροφιά τα αγάλματα, που θεωρούσε όμοιά της... Επιπρόσθετα, στο μουσείο οι γονείς της γνώρισαν και την πολυαγαπημένη της νονά, η οποία αργότερα θα τη βοηθήσει να ανακαλύψει το μυστικό των γονιών της...

...Η νονά της Αγγελίνας τής αποκαλύπτει το μυστικό των γονιών της, λέγοντάς της την αλήθεια... δηλαδή ότι το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, στο οποίο εργάζονται οι γονείς της, έχει αποφασίσει να αποκρύψει τα αρχαία αγάλματα, καθώς αποτελούν κομμάτι της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, με σκοπό να τα προστατεύσει από τους Ιταλούς κατακτητές. Η Αγγελίνα υποσχέθηκε στους γονείς της αλλά και στη νονά της ότι θα κρατήσει το μυστικό τους, επειδή όλοι όσοι σχετίζονταν με το μουσείο μοιράζονταν μια κοινή αγωνία. Όλοι προστάτευαν το ίδιο μυστικό, κάτι το οποίο περίμεναν και η Αγγελίνα να κάνει.

Η Αγγελίνα όμως χρειάστηκε να βοηθήσει και τον αγαπημένο της φίλο, τον Τίκο, καθώς ο ίδιος ήθελε να σωθούν όχι μονάχα τα αρχαία της χώρας μας από τους κατακτητές, αλλά και αυτά τα ίσως όχι και τόσο σημαντικά προς κάποιους, πήλινα και κεραμικά μικρά αγαλματάκια... Ίσως να μην ήταν τόσο σπουδαία όσο αυτά του μουσείου, αλλά με τον δικό τους μαγευτικό τρόπο ομόρφαιναν την πόλη. Στο τέλος, ο Τίκο παρά τις προειδοποιήσεις της Αγγελίνας, αποφασίζει να κατεβάσει το τελευταίο, από τα πήλινα, δικά του αγάλματα και στην προσπάθειά του αυτή, ένα στράτευμα Γερμανών τον συναντά και τον πυροβολεί.

...γιατί τα αγάλματα δεν είναι πια
συντρίμια, είμαστε εμείς...
(Γ.Σεφέρης)

Όταν στις 28 Απριλίου του 1941 οι Γερμανοί κατακτητές διάβηκαν το κατώφλι του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, βρέθηκαν μπροστά σε μια δυσάρεστη αποκάλυψη. Τρίβοντας τα μάτια τους από την έκπληξη, είδαν ότι οι προθήκες ήταν άδειες και τα αγάλματα άφαντα. Διασχίζοντας τις αίθουσες του μεγαλύτερου μουσείου της χώρας μας, οι Γερμανοί αρχαιολόγοι διαπίστωσαν ότι παρέλαβαν ένα κτήριο γυμνό. Τα αγάλματα και τα υπόλοιπα αρχαία είχαν με μαγικό τρόπο εξαφανιστεί! Στις επίμονες ερωτήσεις των κατακτητών για το πού βρίσκονται, οι αρχαιολόγοι μας έδωσαν τη θρυλική απάντηση: «Τα αρχαία είναι θαμμένα στη γη».

«Η επίμονη αντίσταση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας μας εγλίτωσε τα σπουδαιότερα μνημεία μας από την καταστροφή και τη λεηλασία», αποκαλύπτει ο αείμνηστος αρχαιολόγος Χρήστος Καρούζος, σε συνέντευξή του στο περιοδικό «Μέντωρ» της Αρχαιολογικής Εταιρείας, τον Ιούνιο του 1945. Με την κήρυξη του πολέμου, στήθηκε μια τεράστια επιχείρηση απόκρυψης των αρχαιοτήτων σε όλη την Ελλάδα.

Μέρα και νύχτα δούλευαν στα υπόγεια οι αρχαιολόγοι... Στις 11 Νοεμβρίου του 1940, η Αρχαιολογική Υπηρεσία έστειλε σε όλες τις τοπικές διευθύνσεις έγγραφο με τις τεχνικές οδηγίες *«διά την προστασία των αρχαίων των διαφόρων μουσείων από τους εναέριους κινδύνους»*

Η κατάχωση των αγαλμάτων και των άλλων λίθινων θησαυρών προτεινόταν ως ο καταλληλότερος τρόπος εξασφάλισής τους. Οι τόποι απόκρυψης για τα μεγάλα εκθέματα ορίζονταν με κάθε λεπτομέρεια. Τα αγάλματα και τα μεγάλα πήλινα αντικείμενα έπρεπε να θαφτούν στα δάπεδα και τις αυλές των μουσείων σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο βάθος για τη μείωση των κινδύνων. Μόλις έλαβε το έγγραφο το Αρχαιολογικό Μουσείο σήμανε συναγερμό.

Η φύλαξη των γλυπτών γινόταν ανάλογα με το μέγεθος και τη σημασία του καθενός. Τα μεγαλύτερα από αυτά παρατάσσονταν όρθια σε βαθιά ορύγματα που είχαν ανοιχτεί στα δάπεδα των βόρειων αιθουσών του μουσείου, το οποίο ήταν, άλλωστε, θεμελιωμένο πάνω στον μαλακό βράχο.

Κατά τη διάρκεια της Κατοχής, οι αίθουσες του μουσείου χρησιμοποιήθηκαν από δημόσιες υπηρεσίες έως τις «μαύρες» μέρες του Δεκέμβρη, όταν τα ναζιστικά αεροπλάνα έκαψαν μέρος της στέγης του. Μετά τη λήξη του πολέμου, παράλληλα με το έργο της αποκατάστασης του κτηρίου, παρουσιάστηκε το 1947 - με υπεύθυνο σχεδιασμού τον τότε διευθυντή Χρήστο Καρούζο - η πρώτη μεταπολεμική έκθεση αρχαιοτήτων και αποτέλεσε, όπως σημειώνει η Σέμνη Καρούζου, «ένα σχολείο μια *prova generale*, για την κατοπινή, οριστική έκθεση, που ολοκληρώθηκε έως το 1967 με τη φροντίδα του ζεύγους Καρούζου.

- Πολλά χρόνια αργότερα, κατά τη διάρκεια της αποκατάστασης του μουσείου, οι αρχαιολόγοι είχαν συχνά την τύχη να ξεθάβουν κι άλλα κρυμμένα αγάλματα, τα οποία σώθηκαν χάρη στην καλά στημένη επιχείρηση της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και την ψυχή των ανθρώπων της, που δούλεψαν σκληρά για να προστατεύσουν τους θησαυρούς μας από τα χέρια των ναζί.

Ένα από τα ορύγματα με τα αμήχανα πλήθη των αγαλμάτων.